

Huvudman:
Friskolan Lust & Lära i Bollnäs AB
Organisationsnummer: 5567748149
info@edu-lustlara.se

2023-08-28
Dnr SI 2022:6164

Rektor Linda Åberg

Beslut

efter tematisk kvalitetsgranskning av
grundskolors arbete för en inkluderande
utbildning vid Friskolan Lust & Lära belägen i
Bollnäs kommun med Friskolan Lust & Lära i
Bollnäs AB som huvudman

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av grundskolors arbete för en inkluderande utbildning på Friskolan Lust & Lära. Syftet är att granska skolors arbete för att skapa en tillgänglig lärmiljö som en del i en inkluderande utbildning, med särskilt fokus på de utmaningar i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter. Granskningen inriktas mot grundskolors årskurser 7-9.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram för granskningen, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. I bilaga 1 och 2 återfinns fakta om skolan samt mer information om hur granskningen genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas. En skriftlig redovisning av utvecklingsarbetet begärs då också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning kan Skolinspektionen lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Friskolan Lust & Lära i följande utsträckning:

I vilken utsträckning skapar rektor förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas?

Rektorn skapar i hög utsträckning förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas.

I vilken utsträckning präglas undervisningen av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas?

Undervisningen präglas i hög utsträckning av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom de granskade områdena fungerar väl.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

I vilken utsträckning skapar rektor förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas?

Inom detta område granskas hur rektor förankrar en värdegrund som bygger på alla elevers lika värde där olikheter ses som en tillgång och där ett tillgänglighetsperspektiv finns med vid relevanta beslut. Vidare granskas om rektor leder ett systematiskt arbete för en tillgänglig lärmiljö som särskilt motverkar de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter. I det ingår att organisera verksamheten så att nödvändiga förändringar möjliggörs samt att rektor skapar förutsättningar för att personalen ska kunna implementera nyvunna kunskaper i ett kollegialt lärande.

Området omfattar även om rektor identifierar behov av kompetensutveckling och ser till att åtgärder vidtas för att stärka personalens kompetens i att upptäcka och undanröja hinder kopplade till neuropsykiatriska svårigheter i elevernas lärmiljö samt om rektor skapar förutsättningar för personalen att delta i sådan kompetensutveckling.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn skapar i hög utsträckning förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att rektorn har en tydlig och uttalad målsättning om en tillgänglig lärmiljö för alla elever på skolan, vilken är förankrad hos personalen. Rektorn leder även ett arbete för att identifiera hinder för en tillgänglig utbildning och ser till att identifierade hinder undanröjs, för att skapa en tillgänglig utbildning för elever med neuropsykiatriska svårigheter. Vidare är ansvarsfördelning och roller för att skapa en tillgänglig utbildning tydlig på skolan och rektorn ser till att det finns förutsättningar för ett kollegialt lärande hos personalen. Rektorn identifierar fortlöpande behov av kompetensutveckling och ser sedan till att kompetensutvecklingsinsatser genomförs.

Målsättning och arbetsprocesser

Skolinspektionens granskning visar att rektorn har en tydlig och uttalad målsättning om en tillgänglig lärmiljö för alla elever på skolan, vilken är förankrad hos personalen. Av intervjuer med elevhälsa och lärare framgår att rektorn är tydlig med att alla elever ska kunna vara sig själva och att de ska känna att de duger som de är. Det synliggörs även genom skolans profilämne som är *personlig utveckling* och som bygger på en värdegrund om att var och en ska få vara och bli den de är men också tillåta andra att vara som de är. Enligt elevhälsan visar rektorn sin målsättning genom det personliga ansvar som rektorn tar för alla elever som går på skolan. Det framkommer i intervjuer med lärare och elevhälsa att rektorn påtalar att elevernas rätt till en god utbildning ska vara i fokus vid utvecklingsarbete och lärarna ska särskilt beakta de konsekvenser som vanligtvis förknippas med neuropsykiatriska svårigheter. Rektorns målsättning visar sig även på det sätt skolan är organiserad. Varje klass består av maximalt 20 elever för att alla elever ska bli sedda av lärarna i undervisningen, berättar rektorn. På skolan finns vidare en pedagogisk grupp som leds av den biträdande rektorn och två förstelärare. Enligt intervju med elevhälsan fokuserar den pedagogiska gruppen på att stötta och hjälpa lärare i att utveckla sin undervisning. Till gruppen är lärare knutna som har specialläraruppdrag och nedsättning i sin ordinarie tjänst som lärare för att stötta lärare och elever på både individ- och gruppnivå.

I granskningen framkommer det att rektorn leder ett arbete för att identifiera hinder för en tillgänglig utbildning. Rektorn, liksom lärare och elevhälsan, beskriver ett arbete med tydliga rutiner och ett årshjul för skolans och lärarnas arbete med att identifiera hinder i utbildningen. Det finns fyra prognostillfällen med kunskapsavstämningar under läsåret som rektorn beskriver som en trygghetsfaktor för att säkerställa att det pågår ett lärande och att eleverna får det stöd som de har behov av. Vid prognostillfallen träffas all undervisande personal och ser tillsammans över elevernas måluppfyllelse. Däremellan pågår ett kontinuerligt arbete med uppföljningar och avstämningar med stöd av elevernas handledare. Handledarna har en viktig funktion som språkrör för eleverna och är ofta den i personalen som har den närmsta relationen med eleverna, beskriver rektorn. Lärare, elevhälsans personal och rektorn beskriver i intervjuer en mycket närvarande och aktiv skollledning som tar stort ansvar för att identifiera hinder och hitta lösningar. Personalen beskriver att rektorn är mycket ute i verksamheten och genomför lektionsobservationer för att se hur undervisningen fungerar för eleverna.

I intervjuer med lärare och elevhälsa framkommer att det finns en väl fungerande rutin för överlämning när eleverna börjar på skolan så att skolans personal tidigt får kunskap och kännedom om elevernas behov. Klasser sätts ihop efter den information de får av överlämnande skola eller vårdnadshavare. De tar också hänsyn till vilka elever som behöver en erfaren handledare som är skicklig på att skapa relationer. Rektorn beskriver att de vid överlämningar fyller i

överlämningsdokument som den blivande handledaren sedan tar ansvar för. Informationen i överlämningsdokumentet lämnar handledaren över till undervisande lärare. Ibland sammankallar rektorn till en klasskonferens kring en klass eller en elev om handledaren och elevhälsan anser att det finns behov av det. I ett digitalt system dokumenteras behov och anpassningar så att alla lärare kan ta del av dem. Det följs sedan upp på skolans så kallade måndagsmöten där all personal deltar, berättar lärarna.

Det framkommer vidare i granskningen att rektorn ser till att identifierade hinder undanröjs, för att skapa en tillgänglig utbildning för elever med neuropsykiatriska svårigheter. Rektorn berättar att hen organiserar verksamheten så att förändringar som främjar tillgänglighet genomförs. En viktig del i skolans arbete med att tillgängliggöra utbildningen handlar om det relationsskapande arbetet mellan lärare och elev och den viktiga handledarrollen. Detta eftersom elever med neuropsykiatriska svårigheter kan ha behov av en större trygghet och kontinuitet i relationen med vuxna. Rektorn arbetar därför aktivt med resursfördelning och att tjänstefördelning planeras utifrån identifierade behov, det kan till exempel ta sig uttryck som att handledarnas och elevhälsans uppdrag anpassas. Elevens handledare ska vara den som känner eleven bäst och vara elevens språkrör. Det kan även handla om att lärare får stöd av den pedagogiska gruppen, i syfte att skolan utvecklar sitt tillgänglighetsarbete så att elever med neuropsykiatriska svårigheter får en undervisning av god kvalitet. I dokumentet "Lärarnas rutiner på Friskolan Lust & Lära" som Skolinspektionen har tagit del av beskrivs den struktur som ska finnas i undervisningen och som lärarna ska följa. Rektorn beskriver att de har ett ständigt pågående samtal kring undervisningen och vad som kan förbättras. Vidare beskriver rektorn att de alltid funderar kring hur lärare ska kunna möta de behov som finns i gruppen och förändra undervisningen efter det och hur de kan stödja lärarna i det arbetet. Skolledningen genomför lektionsobservationer för att se hur undervisningen fungerar, beskriver rektorn. Ett av syftena med lektionsobservationerna är att kunna följa upp fattade beslut och de insatser som görs för att undanröja hinder i lärmiljön.

Granskningen visar att ansvarsfördelning och roller för att skapa en tillgänglig utbildning är tydlig på skolan. Det är framförallt skolledningen som leder och styr tillgänglighetsarbetet på skolan och det är väl känt av all personal. Rektorn berättar att mandat och tydliga rollbeskrivningar bidrar till ett ökat fokus på lärande och att rektorn medvetet arbetar med att vidareutveckla detta arbete. Ansvarsområden och roller beskrivs också i dokumentet "Lärarnas rutiner på Friskolan Lust & Lära". Lärarna berättar vidare att handledaren har en viktig funktion i arbetet med att identifiera och undanröja hinder för en tillgänglig utbildning. Uppdraget som handledare är definierat och väl beskrivet i handboken. Handledaren har regelbunden dialog med sina ansvarelever och har i uppdrag att förmedla information till undervisande lärare, elevhälsa och vid behov till rektorn. Rektorn berättar om ett rådande synsätt på skolan som hen beskriver som "min elev – mitt

ansvar”. Den som undervisar eleven är den som är ansvarig för att få det att fungera för eleven.

Rektorn ser till att det finns förutsättningar för ett kollegialt lärande hos personalen. I intervjuer med rektorn, elevhälsa och lärare framkommer att det finns väl fungerande forum för samverkan, diskussion och stöd. Det kan till exempel handla om att kollegialt reflektera över och diskutera hur undervisningen kan utvecklas så att en elevgrupp bättre får sina behov av anpassningar tillgodosedda. Det kan även handla om att lärarna resonerar kring konsekvenser av neuropsykiatriska svårigheter och kommer överens om att använda sig av olika stödstrukturer för att undervisningen ska bli än mer tillgänglig. Elevhälsan beskriver även att det är en styrka att två av elevhälsans personal möter eleverna i undervisning i ämnet *Personlig utveckling* som bedrivs på skolan. Då får elevhälsan insyn i hur grupperna fungerar och kan bidra med en erfarenhet av att ha mött eleverna och grupperna från de lektionerna i andra sammanhang där undervisningen diskuteras. Lärarna och elevhälsan berättar att den pedagogiska gruppen bidrar till det kollegiala lärandet då de kan göra klassrumsobservationer, hjälpa till med planeringen i olika ämnen och vara ett bollplank när det gäller undervisningen i olika klasser eller av specifika elever. Alla lärare som undervisar en klass kan sedan komma överens om insatser som behöver göras i undervisningen, beskriver rektorn. Lärarna beskriver att de träffas en gång per vecka i så kallade lärdialoger med olika teman så som exempelvis ledarskap i klassrummet och coachande förhållningssätt eller hur den digitala lärplattformen kan användas. Lärdialogerna kan genomföras i ämneslag eller tvärgrupper alternativt med all personal tillsammans. Det har ofta genomförts på så sätt att något diskuteras i smågrupper och sedan ska en uppgift genomföras och provas i klassrummet som de sedan delar erfarenheter kring i gruppen.

Kompetensutveckling

Granskningen visar att rektorn fortlöpande identifierar behov av kompetensutveckling och ser sedan till att kompetensutvecklingsinsatser genomförs på skolan. Enligt både lärare och elevhälsa har de goda förutsättningar att delta i de kompetensutvecklingsinsatser som genomförs. Lärarna säger att rektorn är lyhörd för de behov och önskemål om kompetensutveckling som förs fram och att rektorn ser till att lärarna får möjlighet att kompetensutveckla sig genom olika insatser. Det handlar till exempel om att få ökad kunskap om NPF och att ha förståelse för relationens betydelse för dessa elevers lärande. På skolan finns en fast vikariegrupp som möjliggör fortbildning för lärarna, berättar elevhälsans personal. Behov av kompetensutveckling diskuterar personalen med rektorn i medarbetarsamtal. Elevhälsans personal har i samtal med elever och lärare identifierat behov av mer kunskap om autism och hur det kan ta sig uttryck i skolans lärmiljöer. Det framkommer av inskickad dokumentation att kompetensutveckling om detta är planerat genom att personalen ska genomföra

Specialpedagogiska skolmyndighetens (SPSM) studiepaket om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar under läsåret 23/34

I den inskickade dokumentationen och enligt rektorn ingår det i läraruppdraget att på egen hand och tillsammans med kollegor arbeta med att utveckla undervisningsprocessen på vetenskaplig grund, utifrån vedertagen forskning om vad som kännetecknar framgångsrika skolor. De behov av kompetensutveckling som har identifierats av rektorn har mynnat ut i beslut som gäller skolans arbete med att utveckla undervisningsprocessen. Detta innefattar bland annat hur lärarna kan arbeta med olika stödstrukturer, inledning och avslut av lektioner, bildstöd, tidshjälpmiddel och variation i arbetssätt, vilket kan vara särskilt viktigt att ta hänsyn till för elever med neuropsykiatriska svårigheter. När det gäller skillnader i hur neuropsykiatriska svårigheter kan ta sig olika uttryck för flickor och pojkar pågår ett kartläggande arbete i den pedagogiska gruppen, säger rektorn. Lärarna ger i intervjun olika exempel på hur de resonerar kring konsekvenser av en funktionsnedsättning och hur de kan komma till uttryck hos flickor respektive pojkar och att de anpassar lärmiljön därefter.

I vilken utsträckning präglas undervisningen av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas?

Inom detta område granskas hur lärarna, tillsammans med specialpedagogisk personal, arbetar för att göra undervisningen pedagogiskt tillgänglig med särskilt fokus på neuropsykiatriska svårigheter. Granskningen omfattar vidare om lärarna arbetar med att skapa en motiverande och engagerande undervisning utifrån olika elevers behov.

Granskningen omfattar också om lärarna arbetar för en socialt tillgänglig undervisning genom att främja delaktighet, samspel och gemenskap. Detta innefattar om lärarna genomför undervisningen på ett sätt som underlättar sociala situationer utifrån kunskap om neuropsykiatriska svårigheter. Vidare om personalen ser till att olikheter framhålls som något positivt där eventuella negativa attityder kopplade till neuropsykiatriska svårigheter synliggörs och problematiseras.

Granskningen omfattar också om lärarna arbetar för en fysisk tillgänglig undervisning utifrån kunskap om neuropsykiatriska svårigheter, det vill säga att aspekter som ljus, ljud, luft, visuell miljö och framkomlighet är omhändertagna och ordnade för att ge stöd till elevernas lärande.

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen präglas i hög utsträckning av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att lärarnas undervisning utgår från kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och att de arbetar för att göra undervisningen pedagogiskt tillgänglig utifrån den kunskapen. Undervisningen är strukturerad och varierad och eleverna får reella möjligheter att visa sina kunskaper. Lärarna arbetar aktivt med att skapa en motiverande och engagerande undervisning utifrån olika elevers behov. I samverkan med elevhälsan, arbetar lärarna aktivt för att skapa gemenskap och för att öka förståelsen för olikheter hos elever och de styr och tydliggör gemensamma aktiviteter i undervisningen. Lärarna tar hänsyn till fysiska aspekter av tillgänglighet utifrån kunskap om neuropsykiatriska svårigheter i planeringen av undervisningen.

Pedagogisk tillgänglighet

Vid granskningen framkommer att lärarnas undervisning utgår från kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och att de arbetar för att göra undervisningen pedagogiskt tillgänglig utifrån den kunskapen. Lärarna berättar att de ofta samtar

om elevers olika behov och att de gemensamt försöker hitta strategier för att tillgängliggöra undervisningen utifrån elevernas behov. Både elevhälsan och lärarna berättar att de regelbundet samverkar med varandra för att göra undervisningen tillgänglig. Vid ovan nämnda måndagsmöten träffas all personal och delger varandra information och alla kan då få en bild av hur undervisningen fungerar för olika elever och en återkoppling på åtgärder som är vidtagna. Lärarna säger att sådan information är avgörande och annars lätt går förlorad. Den pedagogiska gruppen som också beskrivits ovan är också ett forum där undervisningen diskuteras och som fungerar som stöd till lärare för att möta elevernas behov, enligt elevhälsan. Lärarna beskriver att de får stort stöd i sitt arbete och också stöd i hur de på bästa sätt kan möta olika elever i undervisningen.

Granskningen visar att lärarna i huvudsak arbetar så att undervisningen är strukturerad och varierad samt så att eleverna får reella möjligheter att visa sina kunskaper. Både rektorn och personal i elevhälsan beskriver att flertalet lärare har kommit långt i arbetet med att tillgängliggöra undervisningen medan vissa av lärarna fortsatt behöver ta del av framgångsrika exempel och utveckla den egna undervisningen så att den blir mer pedagogiskt tillgänglig, bland annat utifrån elevernas behov av olika anpassningar och struktur. Rektorn har beslutat om en gemensam struktur som ska gälla på alla lektioner och som omfattar en tydlig start och avslutning av lektionen och att det på tavlan ska finnas antecknat om lektionens innehåll och tidsramar. Lärare beskriver att inledningen av en lektion innehåller lektionssteg som bland annat innebär en tillbakablick på vad de lärt sig innan de kommer in på det som är nytt. Många lärare startar också lektionen med en startuppgift för att alla elever ska veta vad de ska göra när de kommer in i klassrummet. Skolinspektionens lektionsobservationer visar exempel på en pedagogiskt tillgänglig undervisning. Det synliggörs bland annat genom att lärare visar på en tydlig struktur för lektionens innehåll, att eleverna får tillgång till stödstrukturer och mallar samt att läraren leder och styr undervisningen vilket leder till att eleverna kommer igång och bibehåller fokus på uppgifterna. Lärarna berättar att de har identifierat ett utvecklingsbehov när det gäller den digitala lärplattformen och hur de använder den. Eftersom lärare använder lärplattformen på olika sätt kan det bli svårt för elever att hitta information där. Detta är emellertid något som lärarna har planerat att arbeta med för att förtydliga så att elever lättare hittar den information de behöver.

När det gäller variation i undervisningen som kan vara av betydelse för elever med neuropsykiatriska svårigheter har skolan identifierat enskilda ämnen där variationen inte alltid är så stor. Det beskriver även de elever som Skolinspektionen intervjuat. För att utveckla en mer varierad och stimulerande undervisning i de identifierade ämnena har rektorn initierat mer diskussioner om didaktik och hur undervisningen kan bli mer begriplig för elever med neuropsykiatriska svårigheter i dessa ämnen. Skolan har en provkalender för att fördela provtillfällen på ett bra sätt för eleverna. Under handledarträffarna berättar och visar handledaren vad

som kommer att hända under veckan och planerar veckan tillsammans med eleverna. När det gäller möjligheten för eleverna att få visa sina kunskaper på olika sätt anger lärarna att de varierar hur eleverna visar sina kunskaper. Några lärare beskriver att de exempelvis kan använda en karta med bildstöd där eleverna får lösa uppgifterna genom att beskriva och förklara utifrån bilderna. Eleverna får möjlighet att redovisa muntligt istället för att skriva om de har behov av det, berättar lärarna. Eleverna berättar att de oftast får försöka att skriva prov som övriga elever men att de sedan kan få svara på en del frågor eller uppgifter muntligt. Enligt eleverna är det inte i alla ämnen som de har möjlighet att visa sina kunskaper muntligt istället för skriftligt.

Lärarna arbetar aktivt med att skapa en motiverande och engagerande undervisning utifrån olika elevers behov. Elevhälsan beskriver att det finns ett aktivt arbete om lärare behöver stöd kring hur de ska kunna möta de behov eleverna har och förändra undervisningen efter dessa behov. Rektorn menar att det är viktigt att stötta eleverna så att de lyckas och att detta är något som främjar elevernas motivation. På skolan undervisas eleverna i personlig utveckling och eleverna beskriver att de då fokuserar på välmående och att detta medför att de kan slappna av i sin skolsituation. Då ger eleverna också varandra positiv återkoppling och peppar varandra.

Social tillgänglighet

Vid granskningen framkommer att lärarna, i samverkan med elevhälsan, arbetar aktivt för att skapa gemenskap och för att öka förståelsen för olikheter hos elever. Lärarna såväl som elevhälsan berättar om vikten av goda relationer mellan lärare och elever för att eleverna ska känna sig trygga och utvecklas positivt. Även rektorn beskriver att skolans personal ska finnas tillgängliga, både i klassrum och i korridorer, så att lärare, elevhälsa och övrig personal kan bidra till att skapa goda relationer. I arbetet med att tillgängliggöra undervisningen socialt för elever med neuropsykiatriska svårigheter har handledarna ett särskilt ansvar, berättar lärarna i intervju. Det kan bland annat handla om att lyssna till elevernas tankar och ta hänsyn till dessa vid utformning av undervisningen samt att vara en länk mellan eleverna och undervisande lärare. Vid skolans så kallade måndagsmöten informerar handledare all personal om överenskommelser för specifika elever så att alla som arbetar på skolan ska vara informerade. Handledare har sedan möjlighet att träffa alla undervisande lärare eller någon i elevhälsoteamet direkt efter mötet om det finns behov av det. Enligt elevhälsans personal pratar rektorn också vid måndagsmötena om den gemensamma lektionsstrukturen och om vad tiden som handledare och elever har ska användas till. Handledartiden är 50 minuter och är schemalagd efter måndagsmötet. Syftet med handledartiden är att bygga gruppen och stärka relationerna mellan eleverna och mellan läraren och eleverna. Det är också ett tillfälle för handledaren att ta upp kommande aktiviteter och följa upp behov och åtgärder för enskilda elever.

Granskningen visar vidare att flertalet men ännu inte alla lärarna styr och tydliggör gemensamma aktiviteter i undervisningen. Elevhälsan och lärarna berättar att eleverna har bestämda platser i klassrummen och när de arbetar i mindre grupper ska läraren göra den gruppindelningen med hänsyn till elevernas olika behov. Enligt rektorn finns det på skolan ett gemensamt beslut om att det alltid ska vara läraren som bestämmer gruppindelning vid arbete i grupp. I de fall eventuella negativa föreställningar och attityder kopplade till neuropsykiatriska svårigheter skulle förekomma har lärarna tillsammans med elevhälsan strategier för att hantera dessa. Elevhälsan och lärarna som undervisar i personlig utveckling ger lärarna stöd i hur de kan arbeta med exempelvis gruppstärkande aktiviteter eller samarbetsövningar under handledartiden

Fysisk tillgänglighet

Vid granskningen framkommer att lärarna till stor del tar hänsyn till fysiska aspekter av tillgänglighet i undervisningen utifrån kunskap om neuropsykiatriska svårigheter. Möbleringen utgår från elevernas behov men även utifrån det arbetssätt läraren använder. Till exempel berättar lärarna att möbleringen är genomtänkt för att stödja lärande och bidra till arbetsro. Lärarna ansvarar för sitt ämnesklassrum och kan förbereda klassrummet för den aktivitet de planerar att genomföra. Enligt rektorn utformas lektionssalarna efter ämnet och undervisningen på ett bra sätt. På skolan är det fönster i väggen mellan klassrummen och korridoren med gardiner som kan dras för vid behov. Lärarna beskriver att det kan vara bra att eleverna ser in för att veta vad de möts av i klassrummet men att det också kan vara störande under lektioner. På skolan har de ämnesrum så att lärarna har möjlighet att utforma klassrummet så att det blir ämnesspecifikt. Lärarna beskriver att de med denna förutsättning också bättre kan förbereda lektionerna och se till att material finns på plats istället för att förflytta det till olika salar. En klass på skolan har dock ett hemklassrum utifrån gruppens behov. Rektorn beskriver att klasserna maximalt har 20 elever för att lärarna ska hinna se alla elever. Under Skolinspektionens lektionsobservationer är det god ordning i de klassrum som besöks och eleverna tycks veta var de hittar de saker de behöver. Det finns tillgång till pennor och dylikt i varje klassrum. Varje ämne har färgkodade mappar för att förvara material i. I ämnesklassrummen finns skåp där eleverna har möjlighet att förvara sina saker, vilket också underlättar för elever som kan ha svårigheter med att hålla ordning på sitt material i olika ämnen.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Katrin Söderlind.

Lena Knutsson har varit föredragande i ärendet.

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även Therese Minuer deltagit. Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Denna granskning genomförs i 30 skolor runt om i landet, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Friskolan Lust & Lära belägen i Bollnäs kommun med Friskolan Lust & Lära AB som huvudman ingår i denna granskning. Enligt uppgifter från rektor går 400 elever på skolenheten, samtliga i årskurs 7-9.

Skolinspektionen granskade Friskolan Lust & Lära den 1-2 juni, 2023. Granskningen genomfördes av utredarna Lena Knutsson och Therése Minuer.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Elevintervjuer
- En gruppintervju med lärare
- En gruppintervju med elevhälsan
- En intervju med rektor
- Skriftlig information som har begärts in från rektorn
- Lektionsobservationer och observationer i lärmiljön

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från granskningen för faktakontroll.

Mer information om den tematiska kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolors arbete för en inkluderande utbildning - fokus på tillgänglighet i lärmiljön kopplat till neuropsykiatriska svårigheter \(skolinspektionen.se\)](https://skolinspektionen.se/sv/om-skolinspektionen/utredning-och-granskning/tematisk-granskning)

Bilaga 3: Författningsstöd

Utgångspunkter

Utbildningen inom skolväsendet syftar enligt **skollagen** (2010:800) till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (1 kap. 4 § skollagen).

Enligt **förarbetena** bör Sveriges internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet (prop. 2009/10:165 s 221). Sådana förpliktelser finns bl.a. i **Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter** (barnkonventionen), som gjorts till svensk lag genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till utbildning (artikel 28). Rättigheterna enligt barnkonventionen ska tillförsäkras varje barn, utan åtskillnad av något slag och oavsett exempelvis barnets kön eller funktionsnedsättning (artikel 2).

Sverige har även ratificerat **Förenta Nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning** (SÖ 2008:26). Enligt konventionen ska konventionsstaterna säkerställa bl.a. att personer med funktionsnedsättning, på lika villkor som andra, får tillgång till en inkluderande och kostnadsfri grundutbildning av kvalitet. Skälig anpassning ska erbjudas utifrån personliga behov och personer med funktionsnedsättning ska ges nödvändigt stöd inom det allmänna utbildningssystemet. Ändamålsenliga individanpassade stödåtgärder ska erbjudas i miljöer som erbjuder största möjliga kunskapsrelaterade och sociala utveckling som är förenlig med målet fullständig inkludering (artikel 24). I **den allmänna kommentaren** till artikel 24 anges bl.a. att inkluderande utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet för alla elever. Inkluderande utbildning är resultatet av en pågående process där aktörerna åtagit sig att arbeta proaktivt med att undanröja hinder som motverkar rätten till utbildning. Inkluderande utbildning förutsätter vidare förändringar i kultur, politik och praktik som tillgodoser möjligheten för ordinarie skolor att på ett effektivt sätt inkludera alla studerande (Allmän kommentar nr 4 om rätten till inkluderande utbildning, punkt 10).

Bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett bland annat funktionsnedsättning finns i **diskrimineringslagen** (1 kap. 8 § andra stycket skollagen). Med diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) avses, utöver bl.a. direkt och indirekt diskriminering, även bristande tillgänglighet – det vill säga

att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att skäliga åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan funktionsnedsättning (1 kap. 4 § diskrimineringslagen). Den som bedriver utbildning ska också bedriva ett förebyggande och främjande arbete och verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett exempelvis kön eller funktionsnedsättning (3 kap. 1-3 och 16-17 §§ diskrimineringslagen).

Tillgänglighet i lärmiljö och undervisning

Utbildningen i grundskolan syftar till att ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning. Utbildningen ska vidare främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet (10 kap. 2 § skollagen). I bestämmelsens **förarbeten** konstateras bl.a. att elever är olika och har olika behov men alla har rätt till en likvärdig grundskoleutbildning. Skolgången ska därför anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Anpassningen får dock inte göras på ett sådant sätt att den kan leda till att elevernas möjligheter att knyta allsidiga kontakter inskränks. Inte heller får elevernas grundläggande rätt att tillhöra en fast grupp, en social gemenskap, inskränkas annat än om mycket starka skäl motiverar detta (prop. 2009/10:165 s 367).

Enligt **skollagen** ska rektorn leda och samordna det pedagogiska arbetet vid skolenheten, verka för att utbildningen utvecklas och ansvara för att fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 9-10 §§ skollagen). Rektorn ansvarar också för att ett kvalitetsarbete bedrivs vid skolenheten samt att detta genomförs under medverkan av personal och elever (4 kap. 4 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv, att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen samt att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Av **skollagen** följer att de elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser (3 kap. 2 § skollagen). Med funktionsnedsättning avses, enligt **förarbeten**, inte bara fysiska funktionshinder som syn- och hörselnedsättningar, utan också exempelvis nedsättningar inom ramen för autismspektrat, ADHD och dyslexi. Den som har en funktionsnedsättning som medför

svårigheter att nå kunskapskraven ska inte bara ges tillräckligt stöd för att nå den lägsta godtagbara kunskapsnivån (prop. 2013/14:148 s. 55).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (3 kap. 5 och 7-10 §§ skollagen). Enligt **skolförordningen** ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen).

I **läroplanen** förtydligas att en likvärdig utbildning inte innebär att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov och skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla (Lgr 22, 1 En likvärdig utbildning). Alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd samt samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska bl.a. ta hänsyn till varje enskild individs behov och förutsättningar samt handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter.

Enligt **skollagen** ska det finnas elevhälsa, som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser och som främst verkar förebyggande och hälsofrämjande samt stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål (2 kap. 25 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar bl.a. för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Enligt **skollagen** ska det för utbildningen finnas de lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas (2 kap. 35 § skollagen). Alla elever ska vidare tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero (5 kap. 3 § skollagen).